

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky v základnej škole v SR v školskom roku 2012/2013

Informácie o opatreniach na zabezpečenie riadneho plnenia povinnej školskej dochádzky (PŠD) sa získavali počas komplexných inšpekcií v **86** základných školách (ZŠ), základné údaje o školách sú v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 Základné údaje

Základné údaje		Početnosť	
Školy	Kontrolované ZŠ	86	
	Zriaďovateľ	Štátne	77
		Cirkevné	6
		Súkromné	3
	Vyučovacie jazyk	Slovenský	76
		Slovenský a maďarský	4
		Maďarský	6
Žiaci	18 590		
Neospravedlnené hodiny	Neospravedlnené hodiny v školách za 1. polrok šk. roku 2012/2013	63 692	
	Žiaci, ktorí neospravedlnene vynechali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci	527	
Uložené výchovné opatrenia	Napomenutia a pokarhania od triedneho učiteľa (spolu)	935	
	Pokarhania od riaditeľa školy	1 225	
	Znížené známky zo správania (1. polrok šk. roku 2012/2013)	517	
Oznámenia	Zaslané oznámenia príslušnému orgánu štátnej správy a obci o žiakoch, ktorí vynechali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci	692	

Za prvý polrok školského roka 2012/2013 žiaci vymeškali **63 692 neospravedlnených vyučovacích hodín**, za čo im bolo uložených **2 677 výchovných opatrení**: napomenutia a pokarhania od triedneho učiteľa, pokarhania od riaditeľa školy a znížené známky zo správania (tab. č. 1). Výchovné opatrenia ukladali školy v súlade so školským poriadkom. V 2 školách v Žilinskom kraji neboli udelené žiadne výchovné opatrenia.

Najčastejšími **dôvodmi uložených výchovných opatrení** boli, okrem neospravedlnenej účasti žiakov na vyučovaní, neskorých príchodov na vyučovanie a svojvoľného odchodu z posledných vyučovacích hodín, aj porušovanie pravidiel školského poriadku (nevhodné správanie sa v škole i mimo nej, nerešpektovanie pokynov učiteľov, vyvolávanie konfliktov, nenosenie si základných učebných pomôcok a úmyselné poškodenie školského majetku). Najväčšie problémy s dochádzkou žiakov boli v školách s vysokým počtom žiakov z rómskej komunity.

Medzi najfrekvencovanejšie **dôvody, pre ktoré žiaci neospravedlnene vynechali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci**, patrilo úmyselné zanedbávanie povinnej školskej dochádzky (záškoláctvo), vplyv rodinného prostredia (neusporiadané rodinné prostredie,

nedostatočný záujem rodičov o dochádzku dieťaťa do školy, bezdôvodné ponechanie žiaka doma so súhlasom matky, časová zaneprázdnenosť rodičov, ich cesta do zahraničia, počas ktorej starí rodičia neposielali deti do školy) a negatívny vzťah žiakov k škole (zlý prospech). Najbežnejším dôvodom vymeškávania žiakov zo *sociálne znevýhodneného prostredia* (SZP) boli zlé sociálne a finančné pomery, absencia starostlivosti rodiča o dieťa. Najmä pri dochádzajúcich rómskych žiakoch chýbali v určitom období v mesiaci finančné prostriedky na cestovné, na teplý odev a obuv, desiatu, cestovné k lekárovi, preto deti neposielali do školy. V čase svojej neprítomnosti nechávali rodičia starších súrodencov pri mladších. Ďalšími príčinami, pre ktoré rómski žiaci vymeškali vyučovanie na 1. stupni, bolo neovládanie slovenského jazyka, nechápanie činností, ktoré sa od nich v škole vyžadovali, nevyhovujúce hygienické a pracovné návyky žiakov, nepriaznivé počasie, zmeškanie školského autobusu. Na 2. stupni sa pridal nezáujem žiakov o učenie, vyšší vek oproti spolužiakom v triede (viacrát opakovali ročník), ľahostajnosť rodičov k daniu v škole, k riešeniu problémov a zapájanie detí do zberových aktivít (drevo, druhotné suroviny a i.). Rodičia často tvrdili, že nevedeli, že deti nechodia do školy, ráno odchádzali do školy v obvyklom čase. Z 21 žiakov, ktorí neospravedlnene vynechali 15 hodín v mesiaci v Trnavskom kraji, 20 pochádzalo z marginalizovaných rómskych komunit. Iba 3 z nich *vyšetřilo poradenské zariadenie*, potvrdilo, že edukačné problémy žiakov spôsobilo nepodnetné prostredie. Tento faktor mal významný vplyv aj na ich dochádzku do školy. Ostatní žiaci neboli vyšetření. Školy prijímali *opatrenia* na zlepšenie dochádzky žiakov a zapracovali ich do školského poriadku. Dochádzku pravidelne kontrolovali, na čom sa podieľali najmä triedni učitelia a asistenti učiteľa. Využívali návštevy rodín, osobný kontakt so zákonnými zástupcami žiakov, pohovor so žiakmi. Motivovali ich poskytovaním bezplatnej stravy, zakúpením učebných pomôcok a preplácaním cestovných lístkov. Dochádzku žiakov do školy a neospravedlnené hodiny riešili školy na *zasadnutiach pedagogickej rady*. Rodičov pozývali na *pohovor do školy*, tí nereagovali alebo neprišli s odôvodnením, že nemali pri kom ponechať deti. Preto poverený *asistent učiteľa* navštívil problémové rodiny, čo čiastočne zlepšilo dochádzku žiakov do školy na istý čas. Podľa názoru riaditeľov škôl, najfrekvencovanejšou *príčinou vymeškávania* je u žiakov nevybudovaný hodnotový systém, nedocenená hodnota vzdelania, zlé vzory rodičov a neexistencia vízie „Čím chcem byť?“.

Školy, v ktorých sa vyskytlo neospravedlnené vymeškávanie vyučovacích hodín v počte 15 a viac, si splnili povinnosť **oznámiť** túto skutočnosť príslušnému **orgánu štátnej správy a obci**, niekde aj opakovane. Školy každý mesiac pravidelne informovali zákonných zástupcov žiakov zasielaním oznámení o zanedbávaní povinnej školskej dochádzky. Pri vynechaní 15 vyučovacích hodín v mesiaci bol informovaný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Nad 60 vyučovacích hodín v mesiaci školy upovedomili zriaďovateľa, nad 100 vyučovacích hodín v mesiaci škola informovala obvodné oddelenie policajného zboru a nad 200 vyučovacích hodín v mesiaci škola vyrozumela okresné riaditeľstvo policajného zboru, odbor kriminálnej polície. V jednej škole v Nitrianskom kraji v troch prípadoch za polrok zasielali dvakrát oznámenia obci aj policajnému zboru.

Jedna škola **neposlala oznámenie** príslušnému orgánu štátnej správy o žiakovi, ktorý vymeškával počas dvoch mesiacov 34 vyučovacích hodín. Riaditeľka školy uviedla, že sa to stalo neúmyselne, zabudla. Na konci 1. polroka udelila žiakovi zníženú známku zo správania, stupeň menej uspokojivé.

Väčšina škôl včas dostala **spätnú väzbu** o riešení problémov a o udelených sankciách, niektoré ZŠ pravidelne, najčastejšie písomne, ojedinele telefonicky. Školy boli v kontakte aj s kurátormi a so sociálnymi pracovníkmi. O jednom zo žiakov, u ktorého sa počet neospravedlnených hodín zvýšil dvojnásobne, škola v Trenčianskom kraji (na vyžiadanie) posielala oznámenia aj na právne oddelenie mestského úradu a okresný súd. Vedenie školy dostalo informáciu o súdnom pojednávaní a jeho výsledku (žiak bude umiestnený

do reedukačného centra). Spätnú väzbu o tom, aké kroky sa podnikli vo vzťahu k zlepšeniu školskej dochádzky žiakov, *nedostalo 27 % škôl*, ktoré si splnili oznamovaciu povinnosť.

Riešenie problému neospravedlnených hodín školou a úradom sociálnych vecí a rodiny malo **dopad na zlepšenie dochádzky v 37 % škôl**. Často aj v rámci 1 školy u jedného žiaka nastalo zlepšenie (niekedy len dočasne), u druhého k náprave neprišlo. V niektorých prípadoch sa dostavilo čiastočné zlepšenie. Neúčinné bolo riešenie problému najmä z dôvodu nedostatočného záujmu rodičov o pravidelnú dochádzku detí na vyučovanie. Riaditeľka školy v *Trnavskom kraji*, po oznamovaní zriaďovateľovi, úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a predvolávaní rodičov do školy, v sprievode polície a starostu obce niekoľkokrát navštívila rómsku osadu. Napriek tomu sa dochádzka do školy zlepšila iba u jednej žiačky. V inej škole v tomto kraji problém neospravedlnených vyučovacích hodín (nad 15) škola riešila predvolaním rodičov do školy, pravidelným nahlasovaním zriaďovateľovi školy a okresnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Na odstránenie záškoláctva a na intenzívnejšiu spoluprácu s problematickými rómskymi rodinami využívali aj 2 asistentky učiteľa (pochádzajúce z rómskeho prostredia). Uplatňované opatrenia viedli iba k čiastočnému a dočasnému zlepšeniu dochádzky, a to u tých žiakov, rodičom ktorých hrozilo trestné stíhanie. Stav nedbalej školskej dochádzky žiakov sa neustále opakoval. V *Žilinskom kraji* prišlo k zlepšeniu plnenia školskej dochádzky žiakov, ich rodičia začali intenzívnejšie spolupracovať so školou. V 2 ZŠ, hoci rodičia so školou komunikovali, problémy svojich detí neriešili. V 2 školách boli 2 žiaci umiestnení do diagnostického centra. V *Prešovskom kraji* v 1 ZŠ zákonní zástupcovia sľúbili nápravu, ale tá nenastala. Škola odstúpila problém príslušnému orgánu štátnej správy a obci, ani po opatreniach z ich strany k náprave neprišlo. O mieste a spôsobe plnenia povinnej školskej dochádzky (zahraníčie) 2 kmeňových žiačok škola nevedela, informovali o tom aj políciu. V 2 ZŠ riešenie problému prinieslo zlepšenie v dochádzke žiakov. V minulosti boli v 1 ZŠ veľké problémy s neplnením školskej dochádzky žiakov, ktoré riešili cez políciu a súdnou cestou. Niekoľko rodičov bolo odsúdených a vzatých do väzby za jej zanedbávanie. Po prijatí týchto opatrení a vďaka aktívnej spolupráci komunitných pracovníkov a miestnych príslušníkov policajného zboru sa dochádzka žiakov zo SZP zlepšila. V *Košickom kraji* na základe podnetu ZŠ začala obec konanie vo veci priestupku so zákonným zástupcom žiaka, bolo vydané rozhodnutie o *zastavení prídavku na dieťa*. Spoluprácou príslušného orgánu štátnej správy a obce sa zlepšilo plnenie školskej dochádzky, počet neospravedlnených hodín sa znížil o 50 %. Zákonní zástupcovia žiakov písomne nepožiadali školy o povolenie vzdelávať deti mimo územia SR a neoznámili názov a adresu škôl, ktoré budú žiaci navštevovať. Vymeškané vyučovacie hodiny sa naďalej vykazovali ako neospravedlnené. V iných školách úrady pozývali rodičov, tí prisľúbili nápravu, ale k náprave neprišlo.

Špecifickým zistením bolo, že 1 ZŠ pravidelne mesačne preukázateľne zaznamenávala podľa interného usmernenia tzv. dochádzku nehodnotených žiakov. Celkový počet neospravedlnených hodín za školu v prvom polroku školského roka 2012/2013 bol 6 254, ale na pedagogickej rade vykazovali počet 234.